МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет філології
Кафедра української літератури

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Актуальні проблеми української літератури кін. XIX - поч. XXI ст.»

Рівень вищої освіти – магістр
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (українська мова і література)»
Спеціальність «А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)»
Спеціалізація «Українська мова і література»
Галузь знань «А Освіта»

м. Івано-Франківськ – 2026

Робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми української літератури кін. XIX - поч. XXI ст.» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань «А Освіта», спеціальності «А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)» за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (українська мова і література)».

Розробник: Деркачова Ольга Сергіївна, Доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми _____ Деркачова Ольга Сергіївна

Схвалено на засіданні кафедри української літератури

протокол 1 від 26.08.2026

Завідувач кафедри _____

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету філології

протокол 1 від 26.08.2026

Голова науково-методичної ради _____

Затверджено

Директор / декан _____

2026 року

1. Загальна інформація	
Назва навчальної дисципліни	Актуальні проблеми української літератури кін. XIX - поч. XXI ст.
ПІБ	Деркачова Ольга Сергіївна
Контактний телефон викладача	+380 (67) 155 67 30
E-mail викладача	olha.derkachova@cnu.edu.ua
Форма здобуття освіти	денна
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Обсяг навчальної дисципліни	денна — 3 кред. ECTS, 90 годин
Курс (рік навчання)	1
Семестр	денна — 2
Форма підсумкового контролю	екзамен
Мова навчання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Графік консультацій	Щотижня.

2. Передумови навчальної дисципліни

Дисципліна "Актуальні проблеми української літератури кін. XIX - поч. XXI ст." є логічним продовженням таких курсів: "Методологія і методика наукових досліджень та академічна доброчесність", "Сучасні підходи до методики навчання української літератури".

3. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми української літератури кін. XIX - поч. XXI ст.» є: український літературний процес кінця XIX – початку XXI століття в його художньо-естетичних, соціокультурних, регіональних та освітніх вимірах; актуальні проблеми розвитку української літератури, особливості інтерпретації художніх текстів та їх вивчення в закладах загальної середньої освіти.

4. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення є формування у майбутніх учителів української мови і літератури системних знань про актуальні проблеми розвитку української літератури кінця XIX – початку XXI століття, здатності здійснювати наукову інтерпретацію літературних явищ, використовувати сучасні літературознавчі підходи в освітньому процесі, проєктувати та реалізовувати навчання української літератури з урахуванням новітніх тенденцій літературознавства, регіонального компонента та вимог школи.

Цілі: поглибити знання магістрантів про основні етапи та тенденції розвитку української літератури кінця XIX – початку XXI століття; сформувати навички інтерпретації літературних творів у контексті традиційних та новітніх художніх практик; поглибити розуміння особливостей художнього осмислення тоталітарного минулого, посттоталітарної свідомості, історичної пам'яті та процесів декомунізації в українській літературі; покращити знання про літературне відображення російсько-української; ознайомити з регіональними особливостями українського літературного процесу; розвинути навички самостійної науково-дослідницької роботи, підготовки академічних текстів, проєктів і презентацій; сформувати готовність до використання сучасних літературознавчих знань у викладанні української літератури в закладах загальної середньої освіти.

5. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.
Загальні компетентності
ЗК-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії і її реалізації в професійній діяльності.
Фахові (спеціальні) компетентності
ФК-1. Здатність застосовувати знання із літературознавства та мовознавства для вирішення професійних завдань, вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень. ФК-2. Здатність поглиблювати теоретичні та практичні знання з мовознавчих, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя. ФК-5. Здатність оперувати методами наукового аналізу та структурування мовного й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх підходів, прийомів, методик. ФК-6. Здатність використовувати сучасні методи й технології навчання української мови і літератури, володіти методикою розвитку мовленнєвої компетенції здобувачів середньої освіти. ФК-7. Здатність планувати, організовувати, виконувати та презентувати прикладне дослідження з української мови / літератури, застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження у професійній діяльності. ФК-10. Здатність застосовувати на практиці знання про принципи, методи та прийоми аналізу художнього тексту. ФК-12. Здатність до усвідомлення національно-світоглядного, художньо-виховного, творчо-розвивального потенціалу української мови та літератури, вміння враховувати національні, етнічні, регіональні особливості освітнього процесу, формувати національно свідому особистість.
Програмні результати навчання
ПРН 2. Усвідомлює специфіку предметної області, орієнтується в різних лінгвістичних напрямах і школах, літературних напрямах і течіях, критично осмислює історичні надбання та новітні досягнення мовознавчої і літературознавчої науки. ПРН 3. Використовує сучасні методики й технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості викладання і навчання української мови й літератури, демонструє вміння практичного застосування педагогічних інновацій у професійній діяльності. ПРН 4. Здійснює науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, демонструє вміння класифікувати, упорядковувати й узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей здобувачів освіти. ПРН 5. Володіє вміннями виконувати власне дослідження, визначає і характеризує основні принципи та методи науково-педагогічних досліджень, демонструє навички узагальнення й презентації отриманих результатів. ПРН 13. Володіє здатністю до самостійного та автономного навчання впродовж життя за індивідуальною траєкторією розвитку, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, мотивує учнів до саморозвитку.

6. Організація навчання

Вид заняття	Загальна кількість годин	
	денна форма	заочна форма
лекції	12	—
практичні заняття / семінарські заняття	18	—

лабораторні заняття		—
самостійна робота	60	—

Тема	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	лекцій	практ./сем.	лаб.	самост. робота	разом	лекцій	практ./сем.	лаб.	самост. робота	разом
Тема 1. Українська література кінця XIX – початку XX століття: модерністські пошуки та переосмислення художніх парадигм. 1. Історико-культурний контекст доби. 2. Модернізм як художня система. 3. Формуванні нової естетики. 4. Проблема національної ідентичності в літературі межі століть. 5. Регіональний компонент: Галичина як осередок українського модернізму, діяльність «Молодої Музи»; творчість Богдана Лепкого, Василя Стефаника, Марка Черемшини.	1	2	0	7	10	—	—	—	—	—
Тема 2. Українська література 1920–1930-х років: між мистецьким експериментом і тоталітарним тиском 1. Літературний процес Розстріляного відродження. 2. Художні пошуки українського авангарду. 3. Літературні організації та дискусії 1920-х років. 4. Репресії проти українських письменників. 5. Трагедія митця в умовах тоталітаризму. 6. Регіональний компонент: Західноукраїнський літературний процес міжвоєнного періоду; літературні угруповання; творчість Богдана-Ігоря Антонича; творчість Марійки Підгірянки	1	2	0	7	10	—	—	—	—	—
Тема 3. Українська література другої половини XX століття: шістдесятництво та дисидентський рух 1. Суспільно-політичні умови розвитку літератури. 2. Естетичні принципи шістдесятництва. 3. Поезія та проза шістдесятників. 4. Література «опору» та самвидав. 5. Формування нової моделі української культурної пам'яті. 6. Регіональний компонент: Діяльність дисидентів Західної України: творчість Ігоря Калинця	1	2	0	7	10	—	—	—	—	—
Тема 4. Постмодернізм в українській літературі кінця XX століття 1. Теоретичні засади постмодернізму. 2. Творчість представників постмодерної генерації. 3. Значення постмодернізму для оновлення української літератури. 4. Регіональний компонент: «Станіславський феномен» як культурно-мистецьке явище.	1	2	0	7	10	—	—	—	—	—

Тема 5. Посттоталітарний і постколоніальний дискурси в українській літературі кінця XX – початку XXI ст. 1. Теоретичні засади посттоталітарних і постколоніальних студій. 2. Осмислення радянського минулого в українській літературі. 3. Травма тоталітаризму та механізми культурної пам'яті. 4. Деконструкція радянських міфів у художніх текстах. 5. Проблема національної ідентичності в умовах постколоніального суспільства. 6. Регіональний компонент: Репрезентація радянського минулого в літературі Галичини; локальна пам'ять про репресії, депортації, діяльність УПА.	2	2	0	7	11	—	—	—	—	—
Тема 6. Декомунізація та література пам'яті в сучасному українському письменстві 1. Декомунізація як суспільний і культурний процес. 2. Політика пам'яті та її художні репрезентації. 3. Література про Голодомор, репресії та радянський терор. 4. Переосмислення історії у творах сучасних письменників. 5. Роль літератури у формуванні історичної пам'яті українців. 6. Регіональний компонент: Літературні проєкти, присвячені пам'яті жертв тоталітаризму в області; художнє осмислення історії краю в сучасній літературі.	2	2	0	7	11	—	—	—	—	—
Тема 7. Українська література діаспори: збереження національної ідентичності та художні пошуки 1. Історичні передумови формування української літератури діаспори. 2. Основні центри українського літературного життя за кордоном (Прага, Варшава, Мюнхен, Нью-Йорк, Торонто). 3. Феномен «Празької школи» та її роль у розвитку української літератури. 4. Об'єднання МУР та його значення для повоєнного літературного процесу. 5. «Нью-Йоркська група»: естетичні пошуки та модернізація української поезії. 6. Проблеми національної ідентичності, пам'яті, еміграції та культурного діалогу в літературі діаспори. 7. Значення літературної спадщини діаспори для сучасного українського літературного процесу та шкільної літературної освіти. 8. Регіональний компонент: Представники краю у літературі еміграції; наші літературні контакти з діаспорними культурно-мистецькими осередками	2	2	0	7	11	—	—	—	—	—

Тема 8. Сучасна українська література XXI століття: нові теми, жанри, ідентичності 1. Основні тенденції сучасного літературного процесу. 2. Жанрові трансформації в українській літературі. 3. Інклюзія в літературі. 4. Воєнна тематика в українській літературі XXI століття: Художнє осмислення російсько-української війни; документалістика та художня проза про війну; трансформація образу героя. 5. Регіональний компонент. Літературне краєзнавство на сучасному етапі; комбатантська література	2	4	0	11	17	—	—	—	—	—
Разом	12	18		60	90	—	—	—	—	—

Поточний контроль

Тема заняття	Форми та методи оцінювання	ПРН	Рівень
Виконання 50% завдань під час вивчення навчальної дисципліни. При виставленні підсумкової оцінки враховуються навчальні досягнення здобувачів вищої освіти (бали), набрані за виконання всіх видів робіт під час поточного контролю, а також бали за результати неформальної освіти (http://surl.li/yvwxlh). Формою контролю є екзамен.	Демонстрація, пояснення, бесіда, дискусії, робота над джерелами (наукова література, статті, підручники), самостійна робота, презентації, метод проєктів.	ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 5, ПРН 13	A–F (100–1)

Самостійна робота

Тематика самостійних робіт	Форми та методи оцінювання	ПРН	Рівень
Зразок контрольної роботи: 1. Розстріляне відродження: визначення, особливості 2. Творчість Лесі Українки крізь призму новітньої методології 3. Осмислення теми миру в новітній українській поезії	Дидактичні тести, практичний вид контролю, усний контроль.	ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 5	A–F (100–1)

Індивідуальні завдання

Тематика індивідуальних завдань	Форми та методи оцінювання	ПРН	Рівень

7. Критерії оцінювання результатів навчання

Форма підсумкового контролю	екзамен

Загальна система оцінювання	Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf). Кожен вид роботи оцінюється за 100-бальною шкалою. Отриманий бал в електронному журналі автоматично перераховується у підсумкову оцінку з урахуванням ваги цього виду роботи (множиться на відповідний ваговий коефіцієнт).
Вага оцінювання форм поточного контролю	
лекції	0
практичні / семінарські	30
лабораторні	
індивідуальне завдання	
контрольна робота	10
самостійна робота	10
Вага оцінювання форми підсумкового контролю	
екзамен	50

Шкала оцінювання	
Рівень	Критерій
A (90–100)	Здобувач вищої освіти демонструє глибокі системні знання навчального матеріалу, вільно володіє понятійним апаратом, здатний самостійно аналізувати, узагальнювати та застосовувати отримані знання у стандартних і нестандартних ситуаціях.
B (80–89)	Здобувач вищої освіти демонструє високий рівень знань навчального матеріалу, впевнено застосовує основні теоретичні положення та допускає незначні неточності.
C (70–79)	Здобувач вищої освіти загалом правильно відтворює навчальний матеріал, володіє основними знаннями та навичками, але допускає окремі помилки у застосуванні.
D (60–69)	Здобувач вищої освіти володіє базовими знаннями навчального матеріалу, відповіді є неповними, наявні суттєві неточності та труднощі у практичному застосуванні.
E (50–59)	Здобувач вищої освіти демонструє мінімально достатній рівень знань, відтворює лише окремі положення навчального матеріалу та допускає значну кількість помилок.
FX (26–49)	Здобувач вищої освіти не засвоїв значну частину навчального матеріалу, допускає грубі помилки, але має можливість повторного складання підсумкового контролю.
F (1–25)	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, не здатний виконати основні завдання навчальної дисципліни та потребує повторного опанування освітнього компонента.

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія зі здобувачами грунтуються на принципах академічної доброчесності відповідно до чинних нормативних документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника:

- Кодекс академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2026/08/kodeks-akademichnoi-dobrochesnostii-karpatskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-vasylia-stefanyka.pdf)
- Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/02/34-04-kodeksu-chesti-prykarpatskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-vasylia-stefanyka.pdf)
- Положення про систему забезпечення академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf)
- Положення про порядок розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності, застосування заходів реагування та оскарження Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf)
- Процедура забезпечення дотримання академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-protsedura_8_universytet.pdf)
- Положення про політику відповідального використання технологій штучного інтелекту (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2025/09/25-022025-polozhennia-pro-polityku-vidpovidalnoho-vykorystannia-tekhnolohij-shi.pdf)

Відвідування занять. Організація освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf).

Неформальна освіта. Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, здійснюється відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf).

9. Рекомендована література

Основна література

1. Агеєва В. За лаштунками імперії. Київ: Віхола, 2022.
2. Баран Є. 25 монологів про літературу: збірка наукових есеїв та статей. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2022. 272 с.
3. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодернізм. К.: Критика, 2013. 344 с.
4. Гундорова Т. ПроЯвлення слова: дискурсія раннього українського модернізму. Вид. друге, перероб. та доп. К.: Критика, 2009.
5. Деркачова О. Homo solitarius в locus horridus. (НЕ)сподіваний Стефаник. Брустури: Дискурсус. 2022. С. 67-94.
6. Деркачова О. «Най би не млоїв голод попід серце»: смаки прози Марка Черемшини. У задзеркаллі художнього світу Марка Черемшини. 2025. С. 177-187.

7. Деркачова О. Нове Розстріляне відродження в сучасній українській літературі як чинник формування національної ідентичності: освітній потенціал інтегрованого курсу літератур. Науковий вісник Ужгородського університету. 2026. С. 61-69.
8. Незалежність у полум'ї війни: українська література спротиву. Київ: НАН України, 2024. 460 с.
9. Улюра Г. Писати про війну. Темпора, 2023.
10. Derkachova O. Comics about the russian-Ukrainian war: educational potential. Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка. Слово. 2025. №21 (77). С. 146-162.
Додаткова література
1. Derkachova O. Homo pacificus in the poetry of Victoria Amelina(based on the poetry bookTestimonies). Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Philology. 2024. No. 11. P. 60–72.
2. Derkachova O. The image of the way in the poetry book "Poem from the loophole" by Maksym Kryvtsov. Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка. Слово. 2025. No 22(81). С. 177-189.
3. Derkachova O., Tytun O. Strategies for Teaching Inclusive Literature for Children in Universities. The Spaces of Inclusive Education. Brill. 2024. P. 234-246.
4. Derkachova O., Ushnevych S. Use of Interactive Digital Posters as an Innovative Learning Technology in Ukrainian Higher Education (on the example of the course "Children's Literature and Methods of Teaching Literary Reading). Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 2022. N 1. P. 101-111. https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnu/article/view/6174/6468
Додаткові електронні ресурси
—

Викладач Деркачова Ольга Сергіївна, Доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури